

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio XXV. Vtrum per actus intuitivos fieri possit Præcisio Objectiva.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

DISPUTATIO XXV.

Vtrum per actus intuitivos fieri possit Præcisio objectiva.

Visto intuitiva duplex, spiritualis & corporea.

Visto intuitiva duplex est, spiritualis, & corporea; illa in mente, & intelligendi vi sita est, hæc materialis organi terminis circumscripta: Illa in Deo, in Angelis, in hominibus reperitur, hæc homini cum animantibus cæteris est communis: Illa in res etiam remotissimas fertur, nullis loci vel temporis circumstantijs definita. hæc certam sphaeram, certos sibi præfixos habet limites: Illa abstrusa quæque & abdita rimatur, ad intimam cuiusque rei naturam ac medullam penetrat, hæc obtusior externam tantum rerum speciem ac superficiem intuetur, & hæret velut in cortice. De his ergo in præsentis inquirimus præscindant necne, vel præscindere possint objectivè.

SECTION I.

Vtrum Intellectus per actus intuitivos præscindere possit objectivè.

I. Quatuor cognitionum genera.

VT clariùs hac in re procedamus Notandum de re quavis cognitionum quatuor haberi genera posse, ut in gradu perfectionis, ita in cognoscendi modo diversa: cognitionem scilicet *Abstractivam*, *Intuitivam*, *Quidditativam*, & *Comprehensivam*.

II. Quid sit cognitio abstractiva.

Abstractiva cognitio est, quæ vel abstrahit à rei existentia, ut dum de Anti-christo quis cogitat secundum se, seu non cogitando existat necne: vel rem per species cognoscit à rebus alijs abstractas, ut cum spiritum per species à rebus corporeis; Deum per species cognoscit à rebus creatis abstractas, ideo dicta abstractiva.

III. Cognitio intuitiva.

Intuitiva cognitio huic è diametro opposita duo præstat, rem scilicet existentem videt ut existentem, deinde eam ut in se est, non instar aliarum rerum, ut spiritum non instar corporis, sed ut spiritum intuetur, seu per proprias species, quæ proinde immediata & perfecta representatio est & idea, suisque rem quamque, ut ita dicam, coloribus adumbrat.

IV. Cognitio quidditativa.

Quidditativa cognitio (quæ ut propria sit, debet esse intuitiva) est actus qui ita in quidditatem seu essentiam rei fertur, ut eam ab omni aliâ, etiam simillimâ distinguat. Unde qui quidditativam habet rei alicujus cognitionem, si illâ amotâ, alia simillima illius loco substituat, mutationem discernit.

V. Cognitio comprehensiva.

Comprehensiva tandem cognitio, & omnium perfectissima est, quæ totam rei cognoscibilitatem exhaustit, clarè nimirum sciendo quam sit illius essentia, quæ & quanta virtus ejus operativa, quos terminos respiciat, & alia hujusmodi, uno verbo, quæ rem cognoscit quantum cognoscibilis est.

VI. Actus intuitivus potest præscindere objectivè.

Dico primò, actus clarus & intuitivus potest præscindere ex parte objecti: unde Relatio in divinis clarè potest & intuitivè videri non visâ essentia. Ratio est, quia cum ex una parte nulla hujus rei assignari possit repugnantia, ex aliâ verò Trinitatis mysterium & Incarnationis hoc non leviter indicare videantur, nulla ratio est cur visioni id intuitivè non concedatur.

VII. Dices: visio intuitiva videt rem prout est in se, ergo non præscindit.

Dices primò, est peculiaris repugnantia in visione intuitivâ, per eam enim videtur Relatio prout est in se, in se autem & realiter est unita essentia. Respondetur sensum illius loquendi modi esse, rem per visionem intuitivam videri sicut est in se, id est

immediatè, seu per species proprias, non alienas, & instar aliarum rerum quas abstractivè cognoscimus. Ad objectionem ergo distinguo antecedens, per visionem intuitivam videtur prout est in se non adæquatè, seu ita ut omnia cum ea identificata per quate, visionem illam exprimantur, nego antecedens, videtur prout est in se inadæquatè, concedo.

Dices secundò, Relatio à parte rei, & ut est in se non est distincta ab Essentiâ, ergo si videatur ut est in se, non potest videri ut distincta. Distinguo consequens, non potest videri in actu signato ut distincta, concedo consequentiam; non potest videri in actu exercito ut distincta, seu per hanc visionem non distinguitur, nego: visio enim, sicut & ab essentia, cognitio abstractiva tendendo inadæquatè in objectum, dividit illud intentionaliter, licet à parte rei seu realiter sit idem, & hoc modo illud distinguit. Deinde Relatio in Divinis est virtualiter distincta ab Essentiâ.

Dices tertio, non potest videri Petrus sine Petro, ergo nec Relatio sine Essentiâ, cum non minùs identificentur, quàm Petrus secum. Distinguo antecedens, non potest videri Petrus adæquatè line Petro, concedo antecedens, inadæquatè, nego. Sic supra q. 24. l. 8. in solutione quintæ objectionis dixi posse animal videri inadæquatè, & in varias distingui formalitates tanquam in partes extensivas, quæ omnes unum integrum gradum metaphysicum constituunt.

Dices quarto, affirmare Aristotelem id quod simplex est, vel totum sciri, vel totum ignorari, Deus ergo, simplicissimus cum sit, dividi intentionaliter non potest. Respondetur vel loqui Aristotelem de re aliqua omni modo, etiam virtualiter simplice, qualem supra diximus probabiliter esse prædicatum Entis, & differentie individualis: vel loqui ipsum de cognitione, non præcisivâ, sed positivâ, quæ scilicet aliquid judico, seu affirmo, & hoc modo vel scitur res de qua fertur judicium, vel ignoratur, dum enim dicit quis Petrus est homo, vel hoc totum sciri, vel totum ignorari, cum consistat in indivisibili.

Dico secundò: per cognitionem quidditativam fieri etiam potest præcisio objectiva. Ratio est, quia ad conceptum cognitionis quidditativæ sufficit, quod ex vi illius ita rem cognoscat, ut ab alia omni re etiam simillima possit eam discernere, hoc autem facere potest, licet animum aliquod illius prædicatum lateat cognoscentem.

Dico tertio: per cognitionem comprehensivam vulgarem fieri potest præcisio objectiva, non per plenam comprehensionem, & perfectam. Prima pars probatur, comprehensio enim vulgaris est quæ rem cognoscit in ordine ad effectus tantum illos qui, secundum communem cursum & naturas rerum ab eo produci possunt, hoc tamen non obstante, multa alia in re alia esse possunt prædicata in ordine ad effectus supra aut præter naturam, qui sub cognitionem illam non cadunt. Per perfectam autem & omnimodam comprehensionem, cum omnia omnino sciantur, fieri Præcisio non potest.

SECTIO II.

*Verum visio corporea praeindat ob-
jectivè.*

I. Ecolenda hic verba quæ supra sess. 5. n. 9. ex S. Thoma 1. p. q. 12. a. 4. corp. attuli, ubi duas in homine virtutes statuit cognoscitivas, intellectualem aliam, aliam organi corporalis, & primam ait cognosceres posse abstractas à singularibus quod, inquit, est *supra facultatem sensus*. Quæ S. Doctoris verba ideo hic præfigo, ut si quis me inconsequentia arguat, quod intellectui vim præindendi tribuam, oculo negem, ut, inquam, videat in quem eadem operâ hoc telum contorqueat.

II. Dico itaque cum S. Thoma loco citato Oculum corporeum (idem est de aliis sensibus, unâ fortè imaginativâ exceptâ) objectivè non præindere. Ratio à priori est, nam sensus materialis semper potest percipere totum objectum, ergo semper totum percipit, probatur consequentia, est causa naturalis seu naturaliter agens, sed causa naturalis semper præstat necessariò totum quod præstare potest, sicut ignis quandoque comburere potest, comburit necessariò. Antecedens primum, quod scilicet semper possit videre totum objectum, probatur, quandoque habet speciem objecti habet specie totius objecti, ergo quandoque potest videre objectum potest videre totum objectum. Antecedens patet, habet speciem immediatè emissam & productam ab objecto, & quæ ab illo procedit ut quid physicum est & agens naturale seu necessariū, sic enim operatur objectum & speciem producit.

III. Dicit forsan aliquis, licet producat in oculo tota species, non tamen totam operari, sed rationē solam communem. Contrâ primò, tam repugnat solam rationem communem speciei operari, quàm solam rationem communem coloris, cum sit realiter eadem, sic enim idem operaretur & non operaretur, cum operetur physicè. Contrâ secundò, differentia ultima speciei est essentialiter operativa, nam est representatio virtualis seu virtus productiva representationis sui ipsius, ergo potest illam producere, ergo producit, cum operetur necessariò. Contrâ tertio, differentia ultima individualis secundum hos auctores nunquam potest per oculum videri, cum nunquam distingui hic color possit ab alio planè simili, cum tamen secundum ipsos distinguui posset si videretur ultima illius differentia, ergo datur ubique virtus activa quæ nunquam habebit effectum, ac proinde otiosa, quod in natura concedi non debet.

IV. Confirmatur ratio à priori prius assignata, si qua ratio in objecto etiam secundum contrarium sentientes, non produceret in magna saltem distantia speciem sui, esset differentia ultima specifica, cum à longè, ut ajunt, illam vix percipere possimus nec discernere sit ne huius speciei color an alterius, sed illa maxime producit speciem sui, ergo. Probo minorem, differentia specifica est maxime operativa, quod probatur, nam differentia specifica in metaphysicis comparatur à Philosophis formæ in physicis, forma autem in physicis est, quæ dat speciem & operatur, ut anima in homine, ergo & differentia in metaphysicis. Unde calor producit calorem, non quia qualitas est vel accidens, sic enim omnes qualitates & accidentia calorem producerent, sed quia calor. Differentia ergo specifica caloris est ratio cur potius calorem producat quàm frigus.

V. Probatur secundò: sensus materialis non habet subtilitatem illam qua pollet intellectus, qui in res

quaslibet spirituales tempore distantes, imo etiam impossibiles fertur, quæ in sensum non cadunt. Fertur ergo in objectum sensus materiali & sibi proportionato modo, totum semper objectum sibi propositum adequatè percipiendo, cum species inadæquatas nec habeat nec habere possit, ut dixi.

VI. Probatur tertio: aliquando ita imperfectè videtur objectum, ut aliud distinguere non possimus, nisi esse ens, & sic solum dicimus est aliquid, nec ex vi visionis discernere possumus sitne substantia an accidens, color an aliud quidpiam, ergo tunc solum videret oculus rationem seu formalitatem entis. Patet consequentia, ideo secundum avertarios non videt oculus differentiam ultimam vel specificam coloris, sed colorem tantum in communi, quia non potest illam intellectus discernere, seu quis color sit affirmare, sed solum esse colorem, sed nec potest hic discernere sitne substantia, an accidens, an aliud quidpiam, sed solum esse ens, ergo solum videt formalitatem entis.

VII. Confirmatur, aliquando videtur aliquid à longè tam imperfectè ut discernere non possimus sitne aliquid an non, seu ens an negatio entis seu nihil, ergo tunc videt negationem secundum adversarios, vel saltem rationem aliquam communem abstractam ab ente & non ente, qualis nulla est possibilis, ac proinde oculus videret Chimæram, vel dicere debent aliquid videri cujus rationem intellectus reddere ex vi illius visionis non potest.

VIII. Probatur quarto: si visus non percipiat ultimas differentias, ergo nec alij sensus, vitus enim inter omnes sensus est sagacissimus, ergo omnes sensus poterunt præindere, ergo cum aliquid olfacimus, & dubitamus sitne hic odor an alius, nec possumus distinguere quis odor in particulari sit, sentimus solum odorem in communi, & olfactus faciet uni-
versale. Idem cum quis arborem aut parietem tangit, aut cibum aliquem gustat quem ab alio non discernit. Ergo non valet argumentum, intellectus non potest distinguere unum ab alio ex vi visionis, aut alterius sensationis, ergo visus vel sensus non percipit ultimam differentiam.

SECTIO III.

*Objectiones contendentes oculum præindere
objectivè.*

I. Arguitur primò: oculus videt rationem coloris, non videt rationem qualitatis vel accidentis, ergo. Confirmatur, color relationem transcendentalem dicit causæ ad speciem, quam producit, tanquam ad suum effectum, sed oculus licet videat colorem, illam tamen relationem non videt, ergo præindit. Ad argumentum distinguo antecedens oculus videns colorem, non videt rationem qualitatis tantum, concedo antecedens, non videt simul cum aliis, nego: videt enim rationem qualitatis, entis, & accidentis contractam, illius enim totius habet speciem, cum totus color necessariò speciem sui in oculo producat, ut diximus. Ad confirmationem dico, oculum videntem colorem necessariò videre illam relationem, quia nihil aliud est quàm ipsa realis entitas coloris, unde si colorem videt, relationem videat necesse est, cum etiam illius speciem necessariò habeat, sicut & coloris.

II. Ad utramque autem solutionem stabiliendam notandum, aliud esse videre aliquid, aliud ad ea quibuscum connexionem habet comparare, primum facit sensus, secundum non potest cum non sit comparativus vel reflexivus, sed simpliciter quodam ductu

in objectum tendat, alioquin oculus nihil omnino videret cum nihil videat comparativè. Cognoscit ergo relationem illam, licet non comparativè, tunc enim deberet terminum cognoscere; qui tamen est extra sphaeram oculi, læpe enim, imò plerumque est tantum quid possibile; ad multas enim species possibiles relationem dicit color.

Arguitur secundò: cum video colorem à longè, discernere nequeo sine cæruleus, viridis, flavus &c. ergo oculus non videt differentiam ejus specificam, nam si videret, repræsenteret illam intellectui, qui consequenter differentiam illam discerneret, & sic videns, etiam à longè, sciret determinatè quis color esset. Dices, videt differentiam specificam, sed implicite, genericam autem clarè. Contrà, à parte rei eadem est ratio generica & specifica, nam tantum est hic color, nec ulla distinctio, ergo videt idem clarè, & idem clarè non videt, quæ sunt aperte contradictoria.

Hoc argumentum fateor est difficile, ad cujus proinde solutionem notandum primò, aliud esse rem cernere, aliud discernere. Sensus itaque præsertim externus, licet rem aliquam cernere possit, non tamen potest discernere, hoc enim uni conceditur intellectui, vel ad summum sensui interno, discernere quippe advertentiam quamdam requirit & reflexionem, saltè virtutalem, oculus autem corporeus non est reflexivus, unde objecta etiam quæ clarissimè videt, non discernit.

Notandum secundò, non semper claram vel non claram perceptionem sensitivam objectorum esse penes hoc merendum, quòd intellectus unum discernat ab altero, sed in facilitatem refundi debet vel difficultatem objectorum, quorum aliqua, licet æqualiter à sensibus percipiuntur, facilius tamen aut difficilius ab intellectu discernuntur. Exempli gratia, ponamus Petrum & Paulum voces habere quam simillimas, alius quispiam qui utrumque perfectè novit, audiat clausis oculis Petrum propter se loquentem, intellectus tamen ipsius discernere non poterit si tunc Petrus qui illic loquitur, an Paulus, non quòd vocem Petri clarè non audiat, cum ultimis etiam illius syllabas articulatim distinguat; refundi ergo debet in difficultatem objecto insitam. Idem est in duobus floribus, duabus aquis, vel coloribus planè similibus proximè oculo propositis, ubi licet differentias etiam ultimas eorum percipiat oculus, cum debite proponantur, & clarè totum objectum cernatur, adhuc intellectus unum ab altero non poterit discernere, licet facile flores distingueret, vel aquam ab omni non flore & non aqua; unde si Angelus eorum ordinem inverteret, vel loco unius alium planè similem sufficeret, non id perciperet intellectus abstractivè cognoscens. Videtur proinde manifestum non esse idem, clarè aliquid percipi sensu, & ita percipi, ut intellectus id distinguat, aut discernat ab alio.

Hoc in imperfecta etiam visione cerni potest; ponantur enim simul à longè cæruleus color & violaceus in tanta distantia, ut intellectus unum nequeat discernere ab alio, sed putet ejusdem esse coloris, (quod factum facilius est si sibi mutuo intertextantur, ut in opere sit tessellato seu segmentato) tollatur deinde color violaceus, & in eadem distantia illius loco viridis sufficiatur, vel niger, discernet faciliè intellectus non esse ejusdem coloris, non quòd perfectius videat oculus cæruleum colorem quàm antea, sed ob facilitatem discretionis ex parte objectorum, discerneret enim illos intellectus licet oculus minus perfectè utrumque cerneret, quàm antea, ut si paulò remotius statuatur. Non ergo pari passu procedunt clarè oculum cernere, & clarè intel-

lectum discernere.

Confirmatur, ponantur in aliqua distantia nix & lac, non discernet intellectus unius colorem à colore alterius, sufficiatur obtusus aliquis color, vel fuscus loco lactei, & uterque ponatur remotius, facile illum discernet intellectus, non quòd clariùs eum cernat oculus, nam remotius est positus quàm antea, & lacteus color magis est activus, perfectioresque emittit species, quàm fuscus, & consequenter clariùs videtur.

Quæres, quid ergo sit clarè oculum cernere? Respondetur, clarè cernere objectum, est ita cernere, ut non solum percipiat terminos totius, sed terminos etiam partium; in acervo lapidum, exempli gratia, vel tritici, non solum videat quousque totus ille acervus extendatur, sed singulorum etiam lapidum vel granorum terminos per speciem percipiat modificatam, ita ut unusquisque in particulari lapis vel granum, quantum sit cernat, & minutissima in iis contenta, nec ut omnes solum partes videat, sed singulas, seu sigillatim, & ut verbo dicam, ut modus visionis sit modus non totius tantum, sed singularum etiam partium.

Id tamen notandum, posse clariùs & clariùs idem objectum videri, licet novi nihil in eo percipiatur, ex eo solum quòd quis acutioris visus illud aspiciat. Quid enim magis repugnat objectum idem clariùs & clariùs videri, licet nihil in eo novi percipiatur, quàm intensius idem & intensius amari, licet aliud in eo nihil secundo actu ametur, quàm primò quidni enim æquè possit intellectus idem plane objectum clariùs intelligere, atque voluntas intensius amare? Confirmatur primò, pono aliquem ita videre albedinem sibi proximè ex adverso in eà distantia propositam, ut omnia in eà cernat, accedat alius qui acutioris habet visum, clariorem eliciet actum, & albedinem denominabit clariùs visam, ac proinde clariùs illam totam cernet, nihil tamen in eà videbitur quod alter non vidit, cum alter videret, ut supponimus, omnia; toto ergo diversitas est ex parte actus.

Confirmatur secundò: etiam ab ipsis adversariis hoc admitti debet, nam cum quis videt albedinem aliquantulum remotam, licet secundum ipsos cum propius accedit, novam semper formalitatem videat, quàm antea non videbat, negare tamen non poterunt quin ipsam etiam rationem coloris ut sic clariùs videat quàm antea, nam melius proponitur objectum ac illa ratio communis, & species illius sicut qualitates omnes activæ melius, per se loquendo, & fortius in propinquo operantur quàm in remoto, ergo ipsam rationem coloris quàm antea videbat, clariùs videbit & perfectius, certiusque dicet intellectus esse colorem quàm antea.

Confirmatur tertio: cum quis ita remotè aliquid videt, ut possit solum dicere est color, secundum adversarios videt tantum rationem communem coloris, quia intellectus reddere rationem nequit nisi illius tantum: accedit paulò propius, adhuc non poterit discernere quis color sit, nec intellectus adhuc reddere rationem nisi coloris in genere, & tamen clariùs rationem illam videt quàm antea, nam est melius propositum objectum ut supra diximus: ergo etiam juxta adversarios potest aliquid clariùs videri, seu clariori actu percipi licet nihil in eo novi cernatur.

Dices, novam semper formalitatem in eo objecto cerni. Contrà, intellectus novæ formalitatis rationem reddere non potest, nec plus dicere quàm nulla nova antea, sed solum illic esse colorem, ergo vel non videt novam ibi formalitatem, vel si videat, quidni etiam videre poterit ultimam differentiam? saltem non

VII.
Cum oculus minus clarè cernit, intellectus facilius sape discernit.

VIII.
Quid sit oculum clarè cernere.

IX.
Potest idem objectum clariùs & clariùs videri, licet nihil in eo novi cernatur.

X.
Hoc ostenditur in omni visu albedinis.

XI.
Clarè ostenditur non semper aliquid novi, quod non clariùs cernatur.

XII.
Cum quis paulò propius accedit, nullam novam formalitatem cernitur objecto.

exinde probatur oculum eam non videre quod intellectus rationem illius reddere, seu eam discernere non possit, hic enim novam concedunt videre formalitatem, cuius tamen rationem reddere intellectus non potest, non ergo valet, intellectus non potest discernere, ergo oculus non potest cernere.

XIII. Confirmatur quartò: circa idem omnino obiectum possumus elicere conclusionem opinativam & scientificam, sed conclusio illa est representatio seu cognitio ejusdem planè obiecti, & tamen scientifica cognitio est clarior opinativa, ergo idem omnino obiectum clariùs potest & clariùs internosci.

XIV. Dico itaque eadem claritate qua videtur ratio communis coloris, videtur etiam differentia specifica, imò & individualis, atque adeo tota albedo. Quòd autem intellectus non possit colorem illum ab omni alio internoscere, non ex eo provenit quòd aliquid in obiecto non cernat oculus, sed quòd totum ea claritate non cernat, ut possit illud ab omni alio colore discernere, ad quod major claritas ex parte actus requiritur, quam ad discernendum ab omni non colore, ut diximus.

XV. Ad argumentum ergo in formâ, nego consequentiam, ad probationem, dico tam videri differentiam specificam & hunc colorem, quam rationem coloris, cum obiectum tam speciem unius producat quam alterius, producit enim speciem ut à parte rei, à parte rei verò non est unum & aliud. Quia tamen species est admodum imperfecta, non clare representat obiectum, sed solum confusè. Quòd autem intellectus colorem illum ab omni alio non distinguat, inde provenit, quòd difficilius sit colorem à coloribus discernere, quam à non coloribus. Imò aliquando ita confusè aliquid cernitur, ut non possit plus percipere intellectus, quam esse ens, ut supra diximus, non tamen dicent, opinor, adversarij oculum non percipere plus quam rationem entis, quia hoc esset oculum tendere extra obiectum suum adæquatum.

XVI. Dices, ergo nec intellectus præscindit rationem coloris ut sic à differentiâ ultimâ, cum enim totum colorem videat oculus, totam etiam representabit apprehensio, ac proinde non præscindet. Respondeo primò, apprehensionem illam omnium primam, & quasi surreptitiam, quæ necessariò visum & omnes sensus comitatur, fortè non præscindere, probabile est enim nil eam differre à visione nisi quòd hæc materialis sit, illa spiritualis, ac proinde instar visionis materiali quodam modo in obiectum fertur, non subtilitate illa & sagacitate propriâ intellectus. Postea tamen intellectus advertens convenientiam & disconvenientiam inter colores, abstrahere rationem coloris potest in qua conveniunt, à rationibus particularibus in quibus differunt, & tunc etiam primò cum colorem videt à longè rationem coloris ut sic à differentiâ particulari poterit præscindere. De quo plura in libris de Anima, dum de speciebus.

XVII. Ad conclusionem hujus quæstionis, notandum, licet species qualitas sit paulatim defectiva, sicut impulsus & in propinquo activior quam remoto, non tamen ita se habet virtus hæc defectiva, ut remotè rationis solum communis sit representativa, in vicino particularis, cum enim sit species totius, immediatè à toto proveniens, necessariò totum representat. Ratio ergo defectivi in specie in eo sita est, quòd à longè totum confusè representet, & quòd propius quis accedit, representet idem totum clariùs, ut supra diximus.

SECTIO IV.

Sine distinctio rationis Ens rationis.

Notandum, variis modis accipi rationem. Primò enim intellectum significat, qui & dicitur ratio. Secundò naturam, essentiam, seu quidditatem rei quæ definitione explicatur, & dicitur ratio rei. Tertiò, sumi ratio solet pro conceptu formali, seu cognitione quam intellectus circa obiectum elicit. Quartò, pro obiecto talis conceptus, & dici solet ratio obiectiva, sicut & conceptus obiectivus. Aliquando etiam vocatur ratio formalis, non simpliciter, sed cum addito, nempe obiectiva. Sermo ergo præsens est de hoc ultimo, conceptu scilicet illo obiectivo qui actui præcisi respondet.

Conclusio negativa. Ratio à priori: illud solum est ens rationis quod ita totum est, vel saltem aliquid in se habet per intellectum, ut sine illo nec sit, nec esse ullo modo possit à parte rei, ac proinde totum suum esse accipiat ab intellectu fingente, sed animal non est hujusmodi, ergo. Probatur minor, intellectus dum animal concipit, non fingit id quod non est, sed concipit inadæquatè quod est, nam verè à parte rei est principium sentiendi, licet non tantum, seu prout hoc nomine significatur. Verum quidem est si intellectus conciperet positivè negationem identitatis cum rationali, faceret ens rationis, fingeret siquidem negationem quæ nec est, nec esse potest.

Unde mihi videtur implicare contradictionem, ut ullus actus præscindens, quæ præscindens præcise (quod addo, quia si præscindat in entibus rationis, ut rationem Chimææ ut sic ab hac & illa Chimæa, erit illic ens rationis) faciat ens rationis, quia cum præscindat in entibus realibus, quidquid illi actui obijciatur, est necessariò ens reale, nil enim considerat quod non sit pars alicujus entis realis, ergo non fingit, præscindendum enim, ut cum Aristotele asserit tota Philosophorum Schola, non est mendacium seu fictio: in ente autem reali implicat ut sit aliquid rationis, seu fictum, cum tota ejus entitas sic ante opus intellectus, ac proinde adæquatè realis.

Dices, aliter per actum illum representatur obiectum quam à parte rei est, vel esse possit, ergo fingit actus, & facit ens rationis. Distinguo antecedens, aliter se habet præcisi, concedo antecedens; positivè, nego: hoc est, non illud omne quicum est adæquatè idem à parte rei, concipitur simul cum illo, non tamen aliquid cum eo concipitur, quod à parte rei non habet.

Urgebis, licet non concipiatur cum aliquo quod non habet, concipitur tamen sine aliquo quod habet, sed non minus repugnat rem existere sine aliquo sibi essentiali, quam cum aliquo fictio sibi non essentiali, ergo Distinguo secundam partem majoris, concipitur sine aliquo quod habet positivè, seu negativè, ut aiunt, concipiendo scilicet animal non esse idem realiter cum rationali, vel ponendo in animali negationem rationalis, nego; concipitur præcisi, seu concipiendo rationem animalis, merè habendo se negativè circa rationale, seu præscindendo ab illo, concedo: hoc autem non est facere ens rationis, quia obiectum illius actus, seu conceptum obiectivum nihil ingreditur fictum, vel quod existere à parte rei non possit.

Instabis, obiectum illud prout concipitur per hunc actum, nec existit nec existere potest, ergo est rationis. Respondeo, si illud prout reduplicet modum aliquem per cognitionem obiecto inlitum, negandum esse suppositum, nam nullus est hujusmodi

I. Ratio quatuor modis sumitur.

II. Distinctio rationis non est ens rationis.

III. Nullus actus præscindens aens quæ præscindens potest facere ens rationis.

IV. Non quidquid aliter præscindens, quam esse positivè, ens rationis.

V. Animal per præscindens non aliter se habet positivè, sed tantum præcisi.

VI. Animal conceptum sine rationali non magis est ens rationis, quam ignis conceptus sine actu.

di modus; si autem prout nihil aliud velit, quam animal non possit à parte rei existere sine rationali, vel alià aliq̃a differentia, est verum: hoc autem non magis arguit esse ens rationis animal hac ratione conceptum, quam punctum, vel quemcunque alium modum quem præcisiue concipimus sine subiecto, aut sine actione ejus productivâ vel conservativâ, cum sine illa nec sit nec esse possit. Imò in sanctissima Trinitate quoties cogitamus de Patre, vel Filio, aut Spiritu Sancto sigillatim, faceremus ens rationis.

VII. Hæc solutio eadem fortè cum illâ est, quæ aliis terminis à quibusdā tradi solet nempe in actu signato, & in actu exercito. Distinctio in actu signato differat à distinctio in actu exercito.

illa est quæ exercetur seu fit, non cognoscitur, ut cum de capite solo in actu signato cogitamus, illud in actu exercito à reliquo corpore ex parte objecti intentionaliter præcindimus, & dividimus, licet supra divisionem factam non reflectamus, nec affirmemus illud unitum corpori non esse. Distinguere in actu signato est distinctionem ipsam in objecto repræsentare, seu cogitare à parte rei distinctionem esse inter animal & rationale, quod si fieret, effectus ens rationis, illa siquidem distinctio à parte rei, seu realis, nec est nec esse potest. Prior explicandi modus nostræ Præcisiones explicandi rationi est conformior.

DISPUTATIO XXVI.

De Universalis in Communi.

I. *Scientia*, teste Aristotele, est de universalibus. cum ergo indagatrix veritatis Dialectica ad eam præcipue tanquam ad scopum collineet, operâ hîc pretium arbitror hunc de Universalis tractatum attexere. Quanti verò fuerit difficillimæ huic disputationi quæstionem de distinctionibus præmississe, quantumque præcisiones objectivæ ad clarâ illius resolutionem conducant, res ipsa monstrabit. Tot enim, tamque spinosi hic nodi ac nexi occurrunt, ut clarè omnes evolvere per sanè sit difficile, sine præcisionum verò ac dictionum præsidio ferè impossibile.

II. Imò verò res hæc nonnullis olim ita faceflebat negotium, ut Melchior Canus l.9. de locis Theolog. c.7. licet se ingenij non nimis tardi esse dicat, quæstionem tamen de universalis (quamvis in eâ multum se desidasse, temporisque non parum ac diligentia posuisse testetur) nunquam se capere poluisse fateatur. Vitio proinde vertit Philosophis quòd eâ in re tantum, vel laboris, vel otij impendant, quæ utilitatis parum, molestiæ plurimum ferat, quòdque rem tam parvi momenti tanto sudore comparent.

III. At sane quidquid de labore sit ac diligentia, quæ in Universalis addiscendo ponenda est, tractatus iste apprime utilis est, ne dicam necessarius. Quo enim pacto Dialecticæ studiosi suas conficiant Demonstrationes ac Syllogismos, in quibus Universalis frequentius includuntur, si, quid universale sit, eos lateat? Quo pacto per Definitionem, genere constantem & differentia, naturas rerum pervestigant, si, quid Genus, quid Differentia sit, nesciant? Genus autem scire nequeant, si Universalis, quod Generis Genus est ignorent.

IV. Quod si quis Universalis, quod spinosum sit, reformidet, is Dialecticæ studio omnino absteineat, utpote quæ tota spinis est consita, ex quibus tamen si excolantur, scientiarum omnium rosæ nascuntur.

SECTIO PRIMA.

Refellitur sententia Platonis.

I. Cum universale ex generali vocis acceptione idem sonet quod commune pluribus, quot modis aliquid commune fuerit, tot erit universale. Primum ergo, causa quæ plures effectus producit, vel producere potest, ut *Dens* & *sol*, universalis dicitur in causando: vox quæ plura significat, ut *canis*, *sanus*, *visus*, vel unum commune pluribus, ut *homo*, & *P. Th. Compioni Philosophia*.

animal, substantia, universalis est in significando: Imago quæ plura simul repræsentat, ut *tabula geographica*, *globus celestis* &c. vel unum commune pluribus, ut conceptus repræsentans *animal*, *vivens*, *substantiam*, universalis est in repræsentando. Id tandem quod ordinem dicit ad plura quibus inest, & de quibus prædicatur, ut *natura humana de Petro*, *Paulo*, & ceteris hominibus, universale in essendo dicitur & prædicando.

Celebris hæc in re est, sententia dixerim, an somnium Platonis, qui, ut refert Aristoteles i. Metaph. Plato n. c.6. tex.6. & c.7. item 7. Metaph. c.8. posuit naturas puras rerum omnium specificas separatas à singularibus, ingenerabiles & incorruptibiles rerum omnium, quæ in mundo sublunari sunt effectrices, easque in cornibus lunæ constituit, & Idæas nuncupavit, quarum participatione res omnes singulares constant, & tunc primum existere desinunt & corrumpuntur cum ab Idæarum participatione desistant; quæ proinde quia à multis participantur, universales vocantur, aliudque universale Plato non admisit.

Rosam ergo in communi, e.g. statuebat Plato spinis in communi cinctam, colore sine dubio in communi, & odore, aliisque in communi accidentibus ornatam, & cujus aspectu homo in communi illic existens mirè oblectabatur. Hanc, inquam, statuebat rosam rosarum sublunarium productricem, quas ita producebat, ut producendo constitueret, ita constitueret ut se iis totam imprimeret, ita demum tota inerat singulis, ut tota inesset universis. Merito hoc nomine rosa dicta universalis.

Ratio ejus erat primò, ut essent scientiæ, quæ sine objecto ad hoc apto, nempe incorruptibili, & necessario esse non possunt, singularia etenim omnia fluxa & corruptibilia sunt, ac contingentia, cum in dies pereant, ac dilabantur. Secundò, quia videmus effectus sæpè produci, quorum nulla particularis assignari causa potest, ut ignis, rana, & similes. Dari ergo debet ignis universalis, qui ignem producat in ijs circumstantijs, & rana in communi incorruptibilis, & à nostris sensibus remota, quæ ranam hanc progignat.

Multi ijsque gravissimi auctores Platonem ab errore hoc ridiculo vendicant, asseruntque eum per Idæas non intellexisse substantias universales separatas, sed Idæas omnium rerum in mente divinâ, ubi rerum omnium cognitiones, infinitæque scientiarum thesauros habet reconditos: ita D. August. & alij, quos videre licet apud Conimb. q.1. de universalis, ar.3. Imò arbitrantur nonnulli Aristotelem magistro suo Platoni hanc doctrinam falsò imposuisse.